

Salut en blanc i negre

Fa 20 anys de la repatriació del Negre de Banyoles. Va destapar l'escàndol un metge haitià, corprès en topar amb un home adult naturalitzat (dissecat) i exposat al Museu Darder d'història natural gràcies a l'audàcia d'uns aventurers francesos que van profanar-ne la tomba. El retorn de les restes es va fer amb la mateixa nocturnitat, a causa de la resistència d'una part de la població a deixar anar la mascota; era el seu negre. Els passava desapercebut el racisme cultural implícit, potenciat per les condicions indignes de la mostra: el cos tenyit amb betum i l'atrezzo estereotipat del bon salvatge. La dimensió simbòlica fa coixí a la discriminació directa. Per aquest motiu, a la croada contra la crueltat de l'exhibició s'hi va sumar el secretari general de l'ONU, ghanès, "en nom de tothom que professi un mínim respecte a la vida humana". És trist que la deshumanització se segueixi projectant sobre vides considerades prescindibles, no sobre cadàvers. I no per taxidermistes del segle XIX sinó per epidemiòlegs del segle XXI en declaracions televisades. Encara al·lucino de la naturalitat amb què el director de l'Institut Francès d'Investigació Mèdica i el de cures intensives d'un hospital de París van aconsellar provar el tractament del covid-19 a l'Àfrica, "on no hi ha mascaretes, ni tractament, ni reanimació".

És curiós com els vestigis de la mentalitat colonial, integrats en estructures de poder, reben encara menys censura que els de la publicitat. Els escandalosos Conguitos han hagut d'adaptar el *branding* i un jugador portuguès del City va ser sus-

pès amb un partit per haver comparat un company amb la xocolatina. Les propostes racistes d'autoritats sanitàries contra la pandèmia es despatxen, però, amb tèbies disculpes.

El més pertorbador no és què van dir sinó què van callar. El paral·lelisme amb la sida és prou revelador, si repassem els assajos clínics sobre la transmissió de la malaltia. Força estudis a l'Àfrica es van fer en prostitutes, especialment exposades i desprotegides, tal com feien notar els dos doctors. L'estudi *La vergonya de la investigació mèdica* demostra com en assajos fets a Kènia s'administrava placebo a les embassades d'un dels grups, en lloc d'un tractament que podia guarir-les. Assistien impassibles al seu deteriorament. Els assajos de Harvard a Tailàndia, en canvi, comparaven remeis ja eficaços amb alternatives terapèutiques. La sida va ser durant anys una malaltia silenciada. L'activisme de la comunitat LGBTI i la percepció com una amenaça per als ciutadans heterossexuals van forçar el canvi de política. El resultat és que al Primer Món ha esdevingut una afecció crònica, mentre que al continent africà –amb més de 25 milions d'infectats– segueix devastant comunitats. No és un episodi aïllat. L'aberrant experiment Tuskegee –fet pels Estats Units entre 1932 i 1972 per conèixer el comportament de la sífilis– va escatimar la penicil·lina als 400 participants afroamericans. Se'ls enganyava dient que tenien "mala sang".

LOURDES PARRAMON

ADVOCADA

Els productes contra patologies de rics generen més guanys que contenir la malària

S'espera dels experts que difonguin informació neutral. Per exemple, sobre el "desequilibri fatal", el fet que només el 10% de la investigació sanitària es dediqui a malalties que representen el 90% de la càrrega de malaltia mundial. Els productes contra patologies de rics generen més guanys que contenir

la malària. La Viagra, 21.000 milions de dòlars el 2017. Amb aquest calaix s'entén que es vulgui forçar un consens clínic sobre la "disfunció" sexual femenina, per exemple. Aquesta concepció perjudica la salut del Tercer Món (per defecte), però també la del Primer (per excés), amb una absurda medicalització de la vida.

Posats a no callar, és llàstima que els dos científics no aprofundissin en els puntals del sistema: la manca de transparència i la pressió del lobi farmacèutic. Perviu l'opacitat en les transferències de valor entre governs i empreses, en el finançament de les investigacions clíniques i en les "cortesies" als metges. Laboratoris com Ferrer, Bayer o Roche oculten bona part d'aquesta informació. Són riscos per a la imparcialitat de càrrecs públics, científics i facultatius a l'hora de fixar regles, d'investigar cures o de prescriure fàrmacs. La indústria pressiona per una legislació a mida, de la qual el blindatge de les patents és la més flagrant: "qualsevol cosa sota el sol feta per l'home" (incloent-hi una seqüència d'ADN) es pot registrar i protegir com a exclusiva. Si hi sumem la llibertat en la fixació de preus es fa

impossible fer arribar remeis a tothom a preus assequibles. Caldrà seguir de prop la distribució del remdesivir, potencial anticovid, propietat de l'empresa Gilead; curiosament, el nom de ficció del règim totalitari d'*El conte de la serventa*, on l'esterilitat és epidèmica. La guerra de les patents és una nova guerra freda en el nou ordre mundial. Un conflicte asimètric, si tenim present que als EUA hi ha més representants del lobi farmacèutic que congressistes. En paraules de l'editora del *New England Journal of Medicine*, "un goril·la de 500 kg fa el que vol".

Els experts de la tele podrien donar fe, finalment, de la pobra supervisió pública dels abusos; en bona mesura per les portes giratòries (*pantouflage*) amb el sector privat. Precisament a França es jutja l'aferr Mediator, el medicament que va causar milers de morts davant dels nassos del regulador. Casualment, el cap de comunicació dels fabricants havia estat abans ministre de Salut.

Malauradament, quan augmenta el control a Europa o als EUA, el negoci es deslocalitza cap a règims autoritaris, al continent africà o a l'Àsia, amb menys contestació social. El crim no passa a la història, només canvia la seu social. Algunes obscenitats formen part de "l'esperit del temps". Així es defensa l'etnòleg nazi Konrad Lorenz (blanquejat amb el Nobel de medicina) en la confessió novel·lada de Martí Domínguez, recomanació de Sant Jordi d'un amic llibreter. Com va dir Bill Clinton al demanar perdó als vuit supervivents del Tuskegee, "no podem desfer el que està fet, però podem acabar amb el silenci".

No tenim més temps a perdre

La pandèmia de covid-19 i el confinament que des de fa setmanes vivim ens han col·locat davant la nostra fragilitat. Hem passat de creure'ns que dominàvem el planeta a comprovar que no tenim resposta per a un virus que es contagia amb gran facilitat i que afecta tots els països, inclosos els més rics i desenvolupats.

La crisi ha convertit els habitatges en refugis i les seves conseqüències han motivat un canvi de comportament: les nostres prioritats i percepcions ja no són les mateixes que quan ens vam confinar. D'aquesta crisi n'obtidrem un aprenentatge resilient que pot ser determinant per abordar la que segueix sent la crisi global més greu: la climàtica.

En això, els nostres edificis hi tenen un paper molt rellevant: i és que la relació entre el seu estat i l'impacte en el medi ambient és directa. A Catalunya, amb un 70% del parc residencial construït abans del 1980, és evident la necessitat d'apostar per la rehabilitació i actualització, que tan positivament reverteixen en el

benestar i la salut de les persones i, alhora, propicien una consciència col·lectiva per la cura del nostre hàbitat.

Aquests dies, l'ús intensiu dels nostres habitatges ens ha fet adaptar cuines, dormitoris i passadissos com a espais de treball. A la vegada, hem volgut recuperar zones comunes com els terrats i els patis, abans molt utilitzades per a festes i revetlles, i ara en desús. Però en molts casos el seu deteriorament ens ha fet adonar-nos de la manca de cultura de manteniment i de rehabilitació.

Amb la tornada a la nova normalitat, els barris han de potenciar la seva capacitat transformadora. Urbs com París i Bogotà ja estudien les ciutats de 15 minuts, que han de permetre als ciutadans accedir, en aquest temps màxim, a zones verdes i d'oci, equipaments de cura i de cultura i serveis públics, comerç de proximitat i llocs de treball. Amb aquesta mirada descentralitzadora

ASSUMPCIÓ PUIG

DEGANA DEL COL·LEGI D'ARQUITECTES DE CATALUNYA

La inversió en rehabilitació tindrà un retorn directe en el benestar de les persones i la protecció del medi ambient

es pot reduir el temps dels desplaçaments i garantir així el dret a una ciutat equitativa. La salut també en surt guanyant: cau la contaminació i, davant la possible amenaça de noves epidèmies, l'autonomia dels barris pot col·laborar a frenar els virus.

El cert és que ens cal visió estratègica i mèto-de. En la seva intersecció s'ubica la innovació, eix clau per anticipar-se als canvis demogràfics i necessitats socials, però també per impulsar un model productiu que els abordi. La inversió en rehabilitació tindrà un retorn directe en el benestar de les persones, la protecció del medi ambient i l'impuls de la competitivitat. A partir d'ara, l'economia circular no serà una opció, serà una obligació.

L'administració pública ha de liderar aquesta transformació, ha de desenvolupar polítiques públiques creatives on domini el consens amb l'àmbit privat. Molts sectors depenen del seu paper per equilibrar

l'oferta i la demanda, però també per evitar els devastadors efectes del *laissez faire, laissez passer*. La construcció i, molt especialment, la rehabilitació i la renovació urbana generen una alta ocupació, dinamitzen l'economia. No creure en elles tindria efectes devastadors per al sistema econòmic i la crisi climàtica.

Itàlia ja treballa en aquesta línia. Fa uns dies llegíem al diari *La Repubblica* que el seu govern ha anunciat un decret que estableix deduccions fiscals per a la ciutadania de fins al 110% del cost de les obres de rehabilitació per millorar la sostenibilitat dels edificis i la seva eficiència energètica i seguretat. S'afavoreix al màxim que els ciutadans disposin de liquiditat per dur-les a terme, permetent fins i tot vendre la deducció fiscal als contractistes i als bancs.

L'estratègia és ben senzilla: imposar un canvi d'època en les polítiques públiques fent de la protecció del medi ambient un dels motors de l'economia. Conscients de la nostra fragilitat, no tenim més temps a perdre.